

Fugir era el més bell

Fugir era el més bell que teníem és un volum de memòries, mig assaig i mig novel·la, que il·lustra el principi d'aprofitament dels recursos vitals per a la literatura més actual. Marta Marín-Dòmine ara és professora a una universitat de Toronto que escriu des de l'altra banda de l'Atlàntic sobre un conglomerat de temes que fa de mal resumir: exilis, guerres, migracions, història del món obrer... Tot condimentat tumultuosament des d'una perspectiva global -internacional- i, alhora, des d'una perspectiva radicalment personal: un jo que escriu del record de la guerra d'Espanya i dels exilis. De les erràncies. De l'errar.

Quan ho rellegia pensava que es tractava d'una mena d'ordit nou que dóna valor a unes experiències ocultes per als discursos habituals del segle XIX i XX. Avui m'he tornat a veure a mi mateix explicant als meus estudiants el segle XIX i la Renaixença; m'he trobat amb la meua veu fatigada narrant uns conceptes que veig contradictoris i periclitats però que governen una part de la meua vida intel·lectual i professoral. Unes idees com un bolígraf vell sense tinta que no saps què fer-ne.

El llibre de Marta Marín naix de l'experiència de la mort del pare (el llibre pot ser considerat un acte d'amor al pare), però des dels ulls inquietos d'una filla que en reconeix l'herència d'estrangeritat. Així va resseguint la memòria de l'avi i del pare, que havia escrit un volum a màquina, com cal, del temps de la guerra, que ella reproduceix de tant

↓ **EL LLIBRE DE MARTA MARÍN-DÒMINE ÉS UN EXERCICI A MIG CAMÍ ENTRE LA FICCIÓ I LA REALTAT; UN HOMENATGE FAMILIAR**

en tant, i en reconeix d'una forma clara que ella ha heretat. Aquest anar i venir cap a l'estranger, aquest teixir la madeixa del que acaba configurant una família en què el susdit avi és un activista anarquista que

s'escapa amb la família cap a Besiers el 1929 i son pare es torna a escapar cap a França el 1939, com a republicà vençut. I en retorna després, i ella se'n va de nou.

En surt un volum molt variat, molt sucós, però també es tracta d'un llibre nou en què no distingeix gaire entre recerca com a professora universitària i persona que escriu papers púdicament privats. El nucli de les preocupacions és el record. El paper del record en els infants que viuen les guerres, en com afecta aquest record el viure present, en com se'n pot objectivar alguna forma literària plausible, en com es pot sanar aquest record.

Després he donat una ullada a la Viquipèdia i he vist que l'escriptora va nèixer el 1959, fet i fet de la mateixa telerada que jo mateix. Un mateix nus de preocupacions però en el seu cas, amb un moviment geogràfic més poderós, deixant-se amerar per les llengües "estrangeres". La mirada més llarga donant valor al rebuig de la societat.

Jo separava les experiències, Marta Marín-Dòmine les ajunta; no separa el que viu en el seu cor del que escriu ni tampoc del que investiga: investigar per a ella és viure, cosa que, ben vista, és molt suggerent. Lectura profitosa i sacsejadora.